

NAPREJ

Glasiló jugoslovanske socialno demokratične stranke

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan popoldne.

Uredništvo in upravníštvo v Ljubljani, Frančiškanska ulica šte. 6,
1. nadstropje, Učiteljska tiskarna.

Naročnina po pošti z dostavljanjem na dom za celo leto K 30.—, za pol leta K 15.—, za četrt leta K 7.50, za mesec K 2.50. Za Nemčijo celo leto K 33.60, za ostalo tujino in Ameriko K 42.—. Posamezne številke po 10 vinarjev.

Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Reklamacije za list so poštnine proste.

Inserati: Enostopna petít vrstica 30 vin.; pogojem prostor 50 vin.; razglasi in poslano vrstica po 60 vin.; večkratni objavi po dogovoru primeren popust.

Štev. 93.

V Ljubljani, petek dne 2. novembra 1917.

Leto I.

K vprašanjem naše taktike.

I.

Vedno živalnejša postaja v našem glasilu debata o taktiki, ki jo naj zavzame v bodoče stranka z ozirom na razna nacionalna vprašanja v ožjem pomenu besede. Jasno je čutili iz dosedanjih člankov, da sta tu dve struji: starejša, ki se ozira na dosedanje »preizkušeno« taktiko, ki je vedno in vedno poudarjala svojo internacionalnost, ter (v škodo stranki in narodu) bagatelizirala ves nacionalni boj; in mlajša truja, ki čuti, da stoje danes v ospredju nacionalna vprašanja, ki pretresajo ves svet. Ker so ta vprašanja prevažnega taktičnega pomena, bo v korist stranki, če jih čim preje rešimo ter potem po rezultatu uravnamo svojo pot.

V stranki in izven stranke sta se tekom časa vgnezdili dve povsem krivi naziranjí, ki (poleg boja proti osebni lastnini) širokim in nezavednim masam edini karakterizirata socialno demokracijo, to je boj proti veri in narodna indiferentnost. Posebno zadnje naziranje se je tekom let tako razvilo, da se je smatralo sodruga, ki je narodno čutil, za izdajalca, češ, to so le »šlagerji« meščanskih strank. Redko se je kdo spomnil, da obe ti dve vprašanji, versko in nacionalno, nimata z bistvom socializma ničesar opraviti in sta le vprašanji taktike, ki se socializma šele posredno tičeti in o katerih ima lahko vsak socialist svoje mnenje. To se mi je zdelo najpotrebnejše poudariti nasproti onim sodrugom in nesodrugom, ki mislijo, da je internacionalnost (v pomenu narodna indiferentnost) socialistična dogma.

Baš vojna je pokazala, kako po krivem smo bagatelizirali doslej vsa nacionalna vprašanja in kako močno vlogo igra nacionalno čuvstvo v političnem in kulturnem udejstvovanju narodov, držav in celih plemen. S kako lahko vestjo je zatajila n. pr. nemška socialna demokracija v rajhu in pri nas (da ne hodimo po zglede vedno le k našim »sovražnikom«) nekdanje devize in gesla. Kako je n. pr. poudarjala avstrijska

nemška socialna demokracija v nasprotju z meščanskimi strankami vedno potrebo rešiti avstrijski nacionalni problem, a kako klaverno in dvoumno vlogo igra danes, ko je prišel dan njegove rešitve. Zakaj? Ker se boji za prestriž in umetno gospodstvo nemštva v Avstriji, torej je prepilo nacionalno čuvstvo celo princip najelementarnejših pravic.

Nacionalno čuvstvo, zavest gospodarskih, kulturnih in krvnih vezi, ki nas vežejo na priznanje k našemu narodu je torej faktor, ki igra v socialnem življenju velikansko vlogo in ki smo ga doslej omalovaževali z gesto: šlager meščanskih strank. Da, meščanskim strankam je narodno čuvstvo navadno le šlager, sredstvo za demagoštvo, a naloga socialne demokracije je, da dá tem geslom vsebino in kot tako more in mora priti do veljave tudi v slovenski socialni demokraciji.

Da smo to čuvstvo doslej vse premalo upoštevali, je največ kriva popolna gospodarska, kulturna in organizacijska odvisnost od Nemcev. Mi smo faktično omislili z možgani dunajskih sodrugov, vzorec nam je bila vedno dunajska socialistična organizacija, čeprav so naše razmere povsem drugačne. Taktiko in vnanjo formo nemške socialistične stranke smo smatrali za nas dogmo, suženjsko smo se oklepali črk in znamenjarji duha. Duh socializma si o njem pa ustvaril povsod svoj tip, tip, ki odgovarja kulturnim in gospodarskim potrebam in položaju posameznih narodov. Kakor se je ustvaril tip angleškega, francoskega, nemškega, ruskega itd. socializma, tako moramo ustvariti tip slovenskega socializma. Najti moramo korenin v slovenskem narodu, le potem bo jugoslovanska socialna demokracija zadobila v našem javnem življenju ono mesto, ki jej gre.

Da, proč od Nemcev mora biti naša deviza, ne iz sovraštva do Nemcev, ampak zato, ker nam je nemški duh bolj tuj kot vsak drugi in nemške razmere od naših bolj drugačne kot vsake druge. Nemci so narod z visoko razvito industrijo, njihov narodni obstoj je več kot zasiguran, mi smo pa narod malih kmetov, brez pomembnejše

industrije in boriti se nam je za našo narodno eksistenco. »Proč od Nemcev« mora biti naše geslo, le tedaj bomo našli pot do svojega naroda, naroda agrarnih proletarcev in šele tedaj se bo lahko jugoslovanska socialna demokracija svobodno razmahnila ter osvojila ves slovenski proletariat, ne samo industrijskega. P. St.

K. Kautsky:

Avstrija in Srbija.

Srbi v Avstriji.

Po ločitvi Avstrije od Nemčije so se morali sprijazniti Nemci z dejstvom, da priznajo poleg sebe Ogrce kot državni narod. Čeprav je živelo takrat 10 milijonov Nemcev v monarhiji, se niso mogli meriti sami s skoraj 17 milijoni Slovani. Pričakovali so torej več, če ločijo državo in Slované. V Cislahtaniji je ostalo okolo 8 milijonov Nemcev, tem nasproti je stalo 11 milijonov Slovanov, med temi 2 in pol milijona Poljakov, ki so tvorili odslej jeziček na tehtnici. V Translahtaniji pa je prišlo na 6 milijonov Mažarov, 9 milijonov Nemažarov, med njimi 2 milijona Nemcev. Čehoslovaki in Srbohrvati so bili pri tem razdeljeni na obe državni polovici. Od 7 milijonov Čehoslovakov je odpadlo na Cislahtanijo 4 in pol milijonov, na Ogrsko 2 in pol milijona. Od treh milijonov Srbohrvatov je ostalo v Cislahtaniji pol milijona. Cislahtaniji so odkazali Dalmacijo in Istro. Pol milijona Srbohrvatov je bilo direktno priklopljenih ogrski državi, ostala 2 milijona sta dobila lastno tvorbo, kraljevino Hrvaško, ki tvori en del ogrske skupne države, a ima posebno stališče s svojim deželnim zborom in svojo upravo. Z okupacijo Bosne je dobila država še 1.300.000 Srbov, ki pa niso pripadali ne eni ne drugi državni skupnosti.

Če bi bili ostali Srbohrvatje združeni, bi tvorili faktor, s katerim bi morali računati. Ker so jih razcepili, je bil vsak posamezen del brez moči. Čim bolj je prodiral moderni promet tudi v one oddaljene kraje in je revolucioniral njihovo mišljenje, tem večje je postalo njihovo hrepenenje po uje-

LISTEK.

Dr. Leopold Lénard:

Dijaški domovi in še marsikaj.

Ležim nekoliko bolehen v postelji. Ko toliko ljudi boleha, ni čudno, če tudi pri meni včasih ni vse prav. V naši majhni farici je doslej mrličev 16, krstov 7, izmed njih že letos umrlo 4. A druga leta je bilo število porodov še enkrat večje kot število mrličev. A v mnogih občinah naše doline je še slabše.

V posteljo dobim ponedeljkovo številko »Napreja«, čitam odstavke o dijaških domovih, vzamem svinčnik, ter pričnem črtati na rob sledeče opazke:

Po mojem mnenju je celotni način, kakor se vzgaja pri nas naš inteligentni naraščaj — imenoval bi to: nemško metodo — zagrešen. Raje bi morali dati za zgled francosko metodo.

Srednja šola bi morala vzgajati samostojne značaje, talente, kapacitete, genialne indi-

vidue. V resnici pa skrbi, da dobimo množico pedantnih uradnikov, dobrih duhovnikov, povprečnega nesamostojnega, inteligentnega materiala in podobnih stebrov človeške družbe, socialnega reda in države.

Često se sliši tožba, da se izredno nadarjeni dijaki pogostoma izgube in propadejo, a manj nadarjeni in in zelo marljivi dečki ki so vseskozi odličnjaki, igrajo pozneje v življenju le povprečno vlogo.

Krivi niso dečki, ampak šola. K reformi šole bi hotel omeniti dve točki. 1. Sistem podpor in sistem nagrad. Pri nas vlada sistem podpor, na Francoskem pa sistem nagrad.

Dijak, ki nima sredstev za šolanje, mora pri nas iskati podpor, beračiti pismeno in ustmeno, okrog civilnih in duhovskih gospodov, gospej, gospodičen in kuharic, po zavodih, samostanih in privatnih hišah.

Posledica je, da podpor čisto ne dobi, kdor je vrednejši, ampak kdor je nesramnejši, nasilnejši, zvižčajnejši. Dijak, ki se je navadil beračiti, izgubi čut za svojo dostojnost in svoj mladeniški ponos, v življenju bo servilen napram višjim, aroganten napram nižjim. Spo-

min na zaničevanja, katera je moral pretrpeti v mladih letih, mu zagreni življenje, da postane oduren ali pa trdosrčen.

Na Francoskem dijak ne sme prosjačiti, a namesto podpor, se dajejo tam nagrade.

Splošno načelo je, da študira naj, kdor ima svoja sredstva, da se lahko vzdržuje, ali pa, kdor je toliko nadarjen, da lahko z gotovostjo računa na nagrade.

Nagrade so na vseh šolah najrazličnejše vrste, javne in zasebne,časne in stalne ustanove. Kdor, n. pr. naredi najboljšo nalogo, dobi neko gotovo nagrado. Teh nagrad je toliko, da dijaku, ki je zelo nadarjen, ni treba prosjačiti, ampak se lahko vzdržuje z nagradami. Dijak, ki je še precej nadarjen, dobi tudi nekaj nagrad, zlasti, ako delno pomanjkanje nadarjenosti nadomesti s toliko večjo pridnostjo. Srednje nadarjeni dijak dobi le malo nagrad, ali pa mora biti izredno priden.

Kdor je slabo nadarjen, sploh ne more študirati, kdor je srednje nadarjen mora študirati večinoma na lastne stroške, kdor je močno nadarjen, lahko študira na javne stroške, ne da bi to škodovalo njegovemu ponosu, ampak ga še krepi. (Konec prih.)

dinenju. A tem energičnejši je postajal tudi njim nasproten odpor, zlasti ogrskega gospodstvenega razreda. Čim nasilnejše je bilo nasprotovanje, tembolj je užiglo nacionalno ogorčenje Srbov in Hrvatov, ki so se s tem vedno bolj približevali in so končno nastopali enotno. Ker so se čutili sami preslabotni, da bi premagali mogočne OGRE, so se ozirali po zavezniku in so ga iskali kako nekdanj na dunajskem dvoru.

Ali od tu ni bilo dolgo časa nobene pomoči. Cesar Franc Jožef je slušal po letu 1866. svét, ki mu ga je bil dal Bismarck, naj preloži težišče države z Dunaja v Budimpešto. Še bolj kakor Nemci so postali Ogrji državni narod monarhije. Ničesar ni podvelj proti njim in verjetno je bilo, da ga je tem lažje pripraviti do rezke izpremembe kurza, čim strejši je postajal, čimbolj je predvsem želel, da se izogne vsakemu konfliktu.

Ta mir v državi je pričel izginjati, ko je pretresla ruska revolucija tudi Avstrijo prav globoko. Ob onem času se je pričel približevati nadvojvoda Franc Ferdinand državnemu vodstvu, ki je bil od leta 1896. dalje tudi prestolonaslednik. Ni veljal le za vneta katoličana, temveč je bil tudi dejansko močan bojevnik za monarhično oblast in veljal je kot odločen nasprotnik Ogrov, ne ogrskega naroda, temveč ogrskega gospodstvenega razreda, ki se je bil v resnici priboril parlamentarni režim, ki je stremel po vedno večji samostojnosti za svojo državo in je bil najmočnejša ovira za monarhično oblast v skupni avstrijski državi. Kakor so smatrali krščanski socialci na Dunaju, kakor zagovorniki enotne države med birokracijo in armado, prav tako so smatrali tudi Hrvatje prestolonaslednika bodočega moža, ki izpolni njihovo hrepenenje.

Dve obliki sta bili možni, da se to doseže, a obe sta imeli za pogoj, da se odpravi dualizem. Ena oblika je bila, da se izpremenita zopet obe državi v eno samo državo, v enotno državo. One, ki so zahtevali to, so nazivali za Veleavstrijce. Seveda bi bila ta država lahko prav na različne načine organizirana, tudi prav demokratično in tako vidimo med Veleavstrijci tudi socialne demokrate. Ali nihče si ni mogel predstavljati »Vélike Avstrije« drugače kot monarhično državo. Tudi veleavstrijski socialni demokrate so smatrali dinastijo za nepogrešljivo vez, ki naj veže državo in prav tako so seveda tudi smatrali državo samo za nepogrešljivo za njene narode.

Najvnetejši predbojevnik socialno demokratičnega veleavstrijanstva je bil sodr. Renner. S psevdonimom Springer je izdal 1. 1906. knjigo »O temeljih in razvojnih ciljih avstrijsko-ogrške monarhije, politične študije o ideji prava in njeni bodočnosti«. V tej knjigi je to idejo obširno razmotrival, zahteval preustrojitev Avstrije v federativno državo z avtonomijo narodov, na podlagi splošne volilne pravice, a vez naj bi bila dinastija.

Pravi: »Še živita v vseh narodih Avstrije in Ogrske tradicija cesarja in ideja cesarja, pri kateri zakrivt dinastični moment le realno jedro: Neka neprznana slutnja jim pravi, da preži nanje tisoč eevarnosti, če bi jih kdo raztrgal narazen, če bi postali plen sosedov in žrtev medsebojnega sovraštva, in tudi v avstrijskih Nemcih je ta slutnja silna: Tesno ji mpostaja ob izgledu, da bi postali namesto prve dežele ob Donavi hohenzollersko zaledje, namesto prorojenca na vzkodu, pastorek zapadu... Resnično, ideja o cesarju visi v zraku! Zakaj ne bi postala monarhija zedinjen narod narodov, skupno pristrešje malih, da lahko obstanejo poleg velikih, vsak po svojem načinu, vsak v svojem okrožju svoboden, vsi enaki pod mnogostoletno, odslej tudi strogo parlamentarno dinastijo?« (Stran 236, 237).

Ko smo pred več kakor desetimi leti čitali te vzhičene izjave, ta nainvni nacionalizem, ki hoče »monarhično Švco«, toda z nemško Avstrijo kot preddeželo, ta lokalni

patriotizem, ki mu je prednostno stališče avstrijskih Nemcev v Avstriji važnejše kot skupnost nemškega naroda, tedaj smo se smejali vsemu temu in smo zrli preko tega spricho znanja, bistroumnosti, proletarskih in demokratičnih simpatij avtorjevih. V teh izjavah smo zrli le preostanke predsocijalističnih jajčjih lupin, ki se jih otrse pisatelj z naraščajočim približanjem k mednarodni socialni demokraciji. Ali sedaj izgleda, da smo podcenjevali trajnost teh jajčjih lupin.

Vélika Avstrija, v kateri ntj bi bili združeni doslej v štirih državnih tvorbah razcepljeni Srbohrvatje v eno samo, avtonomno, enakopravno skupnost, to naj bi bila ent rešitev, po kateri so stremeli srbski in hrvaški patriotje. Njen predpogoj je bil, da se popolnoma razdene sedanja ogrska država.

Manj radikalna je bila druga rešitev: S Hrvaško, ki je že imela posebno stališče, naj bi se združile Dalmacija, Bosna in deli južne Ogrske s srbskim prebivalstvom in naj bi se priklopila skupni državi kot tretja sestavina z enakimi pravicami, kakor jih je imela Ogrska in Cislajtanija. To je ideja takozvanega trializma. Puščala je nadvlado Ogrov nad Rumuni in Slovaki nedotaknjeno. Kljub temu je izzvala srditost mažarskega gospodstvenega razreda skoraj še bolj veleavstrijska ideja, zlasti zato, ker jo je bilo lažje uresničiti. (Dalje prih.)

Vojna.

OFENZIVA PROTI ITALIJI.

180.000 ujetnikov, 1500 topov.

Dunaj, 31. oktobra. (Kor. ur.) Zvezne armade feldmaršala nadvojvode Evgena prodirajo po načrtu tako v gorovju ob gornjem Tagliamentu kakor tudi v benečanski nižini. **Palmanuovo smo včeraj zasedli.**

Dunaj, 1. novembra. (Kor. ur.) **Zvezne armade so včeraj v gornji Italiji dosegle nov velik uspeh. Pri Latisani so naše čete obkolile umikajočega se sovražnika ter mu zaprie beg čez reko Tagliamentu. Nemške in avstroogrške divizije, ki so se zapadno od Vidma bližale Tagliamentu, so napadle sovražnika od severne strani. Obenem so prodirale avstroogrške kolone vzdolž lagun proti Latisani. Italijanski oddelki, močni 2 do 3 armadna zbori, so bili odrezani od glavne armade ter so se skušali umakniti čez reko. V nekaj urah smo vjeli 60.000 mož ter uplenili več sto topov.** Avstroogrške in nemške kolone stoje povsod ob dolnjem in srednjem Tagliamentu. Posamezni poskusi sovražnika, da bi držal mostišče, so se po kratkem boju izjalovili. Tudi ob gornjem Tagliamentu prodiramo nevzdržno v kljub vsem oviram težavnega terena in tako nam je dvanajsta soška bitka v enem tednu prinesla ogromne uspehe. Avstrijsko Primorje je zopet osvobojeno, obsežno benečansko ozemlje tal je že za fronto zveznih armad. **Sovražnik je v osmih dneh izgubil 180.000 ujetnikov in 1500 topov.** Ta velika zmaga govori jasnejše kakor vse, kar se je v zadnjih tednih govorilo in pisalo o sedanosti in bodočnosti. — Šef generalnega štaba.

Berlin, 1. novembra. Wolffov urad poroča: Naši mnaglim udarcem na vzhodu in žilavi obrambi na vseh frontah, zlasti pa na zahodu, se imamo zahvaliti, da so se operacije proti Italiji mogle tako uspešno izvršiti. Včeraj so zvezne čete 14. armade izvojevale novo veliko zmago. Deli sovražne armade so ob Tagliamentu stopile v boj proti našim zasledujočim kolonom. V gorovju in v furanski ravnini do železnice Videm-Codroippo-Treviso se je sovražnik, boreč se, umaknil na zapadni breg Tagliamenta; držal je mostišča pri Pinzanu, Dignanu in Codroippu. Branil se je srdito, da omogoči umikanje 3. italijanske armade čez silno naraslo reko. Po ljutih bojih smo vzeli omenjena mostišča ter izvojevali zmago, kakršne so tudi v tej vojni redke. Ker je bil sovražnik od severa odrezan od glavne sovražne armade, od vzhoda pa ogrožen od prodirajočih Avstrijcev, vrgel je orožje od

sebe ter se udal. Čez 60.000 mož in več sto topov je prišlo v naše roke. Ostali plen se še ni mogel pregledati. — Von Ludendorff.

Dunaj, 1. novembra. (Kor. ur.) Včerajno poročilo: Pri Latisani in Pinzanu so bili veliki sovražni oddelki uničeni. Zopet mnogo ujetnikov. Oddelek naših pomorskih sil in tržaški strelci so zasedli včeraj Gradec. Prebivalstvo je naše čete navdušeno pozdravljalo. V vseh cerkvenih stolpih so zvonili. Dvanajsta soška bitka je pač zadnja, ki je še imela to ime.

Še težji udarec sledi.

Bern, 1. novembra. Švicarsko časopisje razpravlja o katastrofi, ki je zadela Italijo. Vojaški sotrudnik lista »Baseler Nachrichten«, polkovnik Egli, piše: Operacije so bile enako sijajne tako v pripravi kakor v izvršitvi. Armade, ki so po tako dolgi vojni dobi zmožne takih junaških činov, so vzvišene nad vsako hvalo. Pod težkimi udarci se stresa Italija od Milana do Sicilije. Popolno razsulo sledi, ko bo katastrofa zajela tudi prvo italijansko armado in ko se izvrši sunek v srce. Stresa se pa tudi vsa ententa. Pod navnodušnostjo se le težko prikriva blede strah. Ententi grozi v doglednem času še čisto drugačen udarec od čisto druge strani in žal jej bo, da ni sprejela papeževih mirovnih predlogov.

Na potu k Tagliamentu.

Iz vojnoporočevalskega stana: Kljub skrajno neugodnemu vremenu zadnjih dni se hitrost našega prodiranja ni zmanjšala. Nevzdržno hite naše čete proti Tagliamentu. Kako težavna je pot, dokazuje pač okolnost, da je Torrento torre, pritok naše Soče, ki je že pred dobrim tednom bil izsušena peščena struga, danes deroča reka, široka en kilometer. 800 metrov dolgi most je razrušen. Trdnjavo Palmanuova, odkoder je sovražnik prepeljal topove na soško fronto, smo vzeli po kratkem odporu. Pri Gonarsu, kjer so se sorvažne čete bile postavile v bran, smo italijanske kolone kmalu razpršili. Iz Kormina smo armadno poveljstvo generala Capello s težkimi možnarji pregnali; štab je bežal najprej v Castel Dobra, potem pa čez Tagliamentu. Cadorna in njegov štab so se umaknili v Padovo. V Ločniku so pustili Italijani celo vrsto nepoškodovanih avtomobilnih baterij, v Korminu nebroj avtomobilov, municije, montur in živil. Na Podgori je ostalo 32 topov. Italijanski letalci so menda ustavili svoje delovanje.

Strategičen uspeh brez primere.

Bern, 1. novembra. V bernskem listu »Bund« izvaja znani vojaški kritik general Stegemann: Prebitje ob Soči pomeni več kot poraz italijanske armade in bo, če popolnoma dozori, problem svetovne vojne približal evropski rešitvi, preden preide diplomatsko vodstvo vojne v amerišanske roke. To je strategičen uspeh brez primere, večji kakor tisti ki je zdobil Rumunijo. Ta uspeh je izpodmaknil italijanski armadi podlago cele vojne. Francoske čete, ki se v nezakurjenih vlakih že od pondeljka prevajajo v Italijo, bodo dosepele do Tagliamenta, ko se na italijanskem porazu ne bo dalo nič več premeniti. Ne le Cadorna, tudi Sarrail je bil pri tolminskem mostišču težko zadet. Francosko vojno vodstvo ne bo moglo več vplivati na popolno prebitje italijanske vojne črte, pač pa bo poslabšalo položaj svoje fronte. Položaj v Italiji mora biti zelo resen, če francoske čete kljub temu hite Italijanom na pomoč.

Položaj v Italiji.

Lugano, 1. novembra. Novi ministrski predsednik Orlando je brzojavil Cadorni, da italijansko ljudstvo hrabro prenaša težko preizkušnjo ter zaupa vojnemu vodstvu. Sovražnik in ves svet naj izve, da Italija črpa iz neizrecne boli trdno voljo, da premaga vsa notranja nesoglasja ter prežene sovražnika čez meje drage domovine. — Glasom rimskih poročil se vrše v celi Italiji novi nabori, ki daleč presejajo zakonito določeno mejo.

Francosko-angleška pomoč.

Lugano, 1. novembra. Agenzia Stefani poroča: Francoske in angleške čete z vojnim materijalom so dospele v Italijo. — Francosko-španska meja je zaprta.

Na ostalih bojiščih ni nobenih novih dogodkov.

Politični pregled.

= **Prevzetnost gosposke zbornice.** Gosposka zbornica je že v drugič odklonila justične zakone, ki so bili sklenjeni v ljudnili celo člen IV. tega zakona, ki zahteva, skem zastopu. Gosposka zbornica je odklonila naj pridejo oni obsojenci, ki jih je obsodilo izjemno sodišče, postavljeno po § 14, pred zakonite sodnike, to je pred porotnike. V poslanski zbornici so glasovale vse stranke — razen nemškega Nacionalverbanda — za ta zakon, a gosposki zborničarji, grofje, knezi, akcionarji dobičkanosnih tovarn in še nekaj drugih plemenitih gospodov, so upropastili zakon, ki naj bi vsaj deloma poravnal krivico iz absolutistične Stürgkhove dobe. Za ta zakon sta govorila le bivši justični minister Klein in dr. Svhey, dve beli vrani med tolpo prevzetnih gavranov.

= **Ogrska proti Avstriji.** »Az Est« javlja, da bo v najkrajšem času kronski svet, ker je odklonila ogrska vlada zahtevo avstrijske vlade, da naj poviša za 100 odstotkov kontingent živil, namenjen avstrijskemu prebivalstvu in naj prevzame vso oskrbo vojaštva.

= **Ogrski ministrski predsednik in avstrijska cenzura.** Na seji ogrske magnatske zbornice je povedal ogrski ministrski predsednik dr. Wekerle, da ni le zahteval od avstrijskega justičnega ministra, naj izdela kazenski zakon proti kršitvi nedotakljivosti ogrske države, temveč je tudi zahteval, da zatre avstrijska cenzura po avstrijskem časopisju vse izjave, ki bi podpirale kršitev nedotakljivosti ogrske države. Poleg tega napoveduje dr. Wekerle tudi korake, da pridejo volilne osebe pred cesarja, »da očistijo vsa ta vprašanja.« — Dr. Wekerle se je torej postavil na stališče, da je on ministrski predsednik za Avstrijo in Ogrsko in da kratkoma leho določuje kurs avstrijske notranje politike. In avstrijski ministri?

= **7. avstrijsko vojno posojilo.** Podpisovanje za 7. avstrijsko vojno posojilo prične 5. novembra in traja do 3. decembra.

= **Občinske volitve v Gradcu.** 6., 13. in 20. novembra bodo v Gradcu volitve za občinski odbor. Vse stranke so sklenile kompromis in nastopajo s skupno kandidatsko listo. V tretjem volilnem razredu so kandidati skoraj izključno le socialni demokratje.

= **Socialno demokratično delavstvo v Krakovu.** »Arbeiter-Zeitung« prinaša sledeče poročilo iz Krakova: »Naprzod« poroča, da je sprejelo strankarsko zborovanje v Krakovu 21. t. m. sledeči sklep: »Krakovski delavci, organizirani v poljski socialno demokratični stranki, izjavljajo, da so bili in so proti vstopu poljskih socialno demokratičnih poslancev v Poljski klub.« Strankarsko zborovanje je trajalo ves dan (nedelja, 21. t. m.). Vsi govorniki so nastopali ostro proti delovanju poljskih socialno demokratičnih poslancev v Poljskem klubu, zlasti pa proti poslancu Daszynskemu. Predlog strankinega odbora, naj glasujejo poljski socialno demokratični poslanci proti proračunskemu provizoriju, je bil odklonjen, ker so glasovali železničarji proti. Ti so se namreč bali, da bi bil odklonjen Tomschikov predlog, če bi glasovali poljski socialno demokratični poslanci proti proračunskemu provizoriju. Predlog, naj izstopijo poljski socialno demokratični poslanci iz Poljskega kluba je bil sprejet z veliko večino, čeprav sta govorila proti predlogu Daszynski in Marek. Opozicija med poljskim delavstvom narašča. Veliko nezadovoljnost je zbudilo postopanje poslanca drja. Liebermanna, ki je glasoval v brambnem odseku proti predlogu Resla glede delavstva, ki dela v tovarnah pod vojnodajstvenim zakonom. Reslov predlog je imel namen, da se uredi

razmerje tega delavstva. Zastonj išče delavstvo povodov, ki bi bili napotili drja. Liebermanna, da je nastopil proti temu predlogu. Tudi Liebermannov zadnji govor v poslanski zbornici je napravil najslabejši vtisk. Zaradi tega gibanja med delavstvom se skliče strankini zbor v decembru.

= **Prvi delavski zastopnik v pruski gosposki zbornici.** Glavni tajnik krščanskega nacionalnega delavskega kongresa Stegerwald je poklican v prusko gosposko zbornico kot dosmrtni član. — Če misli pruska vlada, da je to demokratizacija, se moti; če je pa hotela napraviti politično kupčijo, ji pa taka kupčija tudi ne bo mnogo koristila. Demokratizacija namreč ne sme biti kupčija, ker je enakost državljanov — pravica.

= **Novi nemški kancler.** Hertling je izjavil, da prevzame mesto kanclerja in pruskega ministrskega predsednika.

= **7. nemško vojno posojilo** je prineslo do sedaj 12.458 milijonov mark. Od te vsote je bilo do 29. oktobra vplačano 82 odstotkov.

= **Za nedotakljivost italijanskega državnega ozemlja.** Iz Rima poročajo: Angleški, francoski in ruski poslanik so v skupni izjavi garantirali v Rimu nedotakljivost italijanskega državnega ozemlja. Ameriški poslanik je podal enako izjavo v imenu predsednika Wilsona.

= **Mirovna debata in debata o Alzaciji** Lorenzi bo najbrže v ponedeljek v angleški poslanski zbornici.

= **Nova Evropa.** Angleški minister za zunanje zadeve Balfour je v angleški poslanski zbornici odgovarjal poslancu Buxtonu na vprašanje glede mednarodnih izprememb v Avstro-Ogrski, Bolgariji in Turčiji. Balfour je dejal, če so se izvršile v teh državah resnične izpremembe v smeri demokratizacije, tedaj je to razveseljivo znamenje v smeri zdrave svobode, a brezpogojno odklanja vsako izjavo, ki bi se opirala na take domneve. Vsi želimo, da vidimo novo Evropo, v kateri ne bo nobenega elementa sporov, ki bi izvirali iz neutušenih nacionalnih stremljenj. Buxton želi, da izide Bolgarija iz vojne brez razžalitve, ker je razžalitev vzrok novih vojn. Balfour je dejal na to, da on želi, da izidejo tudi Grška, Srbija in Romunija nerazžaljene iz vojne. Čeprav goji enako željo za Bolgarijo, vendar se nerazžalitev Bolgarije ne sme kupiti z izdajstvom onih, ki so žrtvovali vse, da so podpirali stvar alirancev in se bojujejo z njimi do konca.

= **Boljševiki v družbi monarhistov.** Iz Petrograda poročajo, da pripravljajo za danes boljševiki s podporo monarhistov važne demonstracije. Vlada in druge stranke so ukrenile vse potrebno, da preprečijo načrte boljševikov. Vlada je pripravila čete, da nastopi z oboroženo silo proti upor, ki naj ima značaj protirevolucije.

= **Dogodki na Ruskem.** Finske oblasti nočejo sodelovati z ruskimi vladnimi organi pri izpraznitvi. Začasna vlada je odredila, da se podrede Petrograd, Kronštad in vsa Finska poveljstvu vrhovnega poveljnika severne fronte. — Splošni kongres delavskih in vojaških sovjetov iz vse Rusije, ki bi bil moral biti 2. novembra v Moskvi, je preložen na 7. november.

= **Japonska vojaška pomoč.** Iz Petrograda poroča »Neue Züricher Zeitung«: Šef japonske vojaške misije izjavlja, da je popolnoma izključeno, da bi prišla japonska armada na katerikoli evropsko bojišče.

= **Amerika in centralne države.** V angleški poslanski zbornici je vprašal poslanec King, če je med Ameriko in zavezniki Nemčije vojno stanje in če je res, da je zastopnik Bolgarije še vedno v Ameriki. Lord Robert Cecil je odgovoril, da odnosi med Ameriko in Avstro-Ogrsko, Bolgarijo in Turčijo ne odgovarjajo vojnemu stanju. Na drugo vprašanje, če ne daje navzočnost bolgarskega poslanika v Washingtonu prilike za diplomatske in politične zveze s sovražnikom, ni hotel odgovoriti Cecil.

= **Socialistična konferenca v Bernu.** »Basler Nachrichten« poročajo, da predlagajo francoski socialisti, naj se skliče v najkrajšem času nova socialistična konferenca v Bernu in

naj se stockholmska konferenca popolnoma opusti. Francoska vlada je baje sporočila socialistom, da dovoli potne liste za konferenco v Bernu.

Dnevne beležke.

— **K „Učiteljstvo in vojna.“** Upravni svet „Učiteljske tiskarne“ in vodstvo „Zaveze“ sta blagovolila poslati na moja izvajanja nekaj „stvarnih“ popravkov, ki so se pa menda rodili vsi pod enim klobukom. Kaj naj ta značilna kurioza dokazujejo, mi je seveda uganika, ker bistva mojih izvajanj ne morejo niti najmanjše ovreči. Ker „Naprej“ nima prostora, da bi cepil „Zavezi“ njene puhle liberalne diake, na te „popravke“ ne bom posebej odgovarjal, ampak se jih dotaknem mimogrede v svojih nadaljnjih člankih. Vsak trud gospodov okrog „Zaveze“, zvoditi moj načelen boj na popolnoma osebno polje bom pa odselej dosledno ignoriral in rade volje prepuščam to žalostno slavo svojim častitim nasprotnikom. Pripravljen sem pa vedno odgovarjati na stvarno in načelno polemiko, a le na tako, Toliko na znanje enkrat za vselej. — Fran B.

— **Tedenski izkaz o zdravstvenem stanju** mestne občine ljubljanske od 21. do 27. oktobra: Novorojencev 15, umrlo je 29 oseb, od teh je 19 domačinov in 10 tujcev. Na tifuzo je umrl 1 tujec in 1 domačin, na difterijo 1 domačin, na jetiki 5 oseb, med njimi 2 tujca, vsled mrtvouda 2 osebi. Za nalezljivimi boleznimi je obolelo: Za škrlatico 1 domačin, za tifuzom 2 tujca in 66 vojakov, za grizo 2 domačina in 46 vojakov, za difterijo 1 domačin.

— **Na osvobojenih gorških tleh.** Štirje železničarji iz Batuj, ki so doma v Šentpetru pri Gorici, nam sporočajo: Pravkar smo se vrnili iz Šentpetra, kamor smo šli pogledat, če je še ostalo kakšno vidno znamenje naših nekdanjih domovanj. Šli smo pred cerkev. Zvonik je do zvonov gor še cel. Od cerkve je ostalo še zidovje. Med cerkvijo in kapelo božjega groba je velika kaverna. Vhod v kaverno je bil napravljen pod stopnicami. Na kaverni je napis: Batterie bombardé. Na trgu stoji še lipa, toda vrhov nitna več. Kamor smo se ozrli, smo videli le velike kupe kamenja. Cesta na Vrtojbo je dobra. Ob cesti so bili prvi italijanski strelski jarki, napravljeni iz vreč, polnih zemlje. Od grofove palače v mesto gre mala železnica. V Gorico bi bili tudi šli, a je bilo že prepozno, ker čez omrežje se pride še podnevi s težavo. Videli smo tudi mrtvega Italijana, ki je bil že skoraj strohnel.

— **Ker so bili lačni . . .** Poročali smo že, da so v avgustu zastavkali delavci v Ringhoferjevi tovarni v Pragi, ker so bili lačni. Obtoženi so bili nato upora in kršitve subordinacije. V ponedeljek je bila razglašena sodba: En delavec je bil obsojen na 18 mesecev težke ječe, sedem delavcev na 14 mesecev, dva delavca na 12 mesecev, osem delavcev na 9 mesecev, dva delavca na 8 mesecev, sedem na 6 mesecev in štirje delavci na štiri mesece. Ječa se poostri obsojencem vsak drugi mesec z osemdnevnim samotnim zaporom.

— **Prve porotniške obravnave odkar je vojna.** Ko je izbruhnila vojna, je bilo ustavljeno delovanje porotnih sodišč. Takoj ob začetku zasedanja je sklenila poslanska zbornica, da se obnove porotna sodišča. „Zeit“ poroča sedaj, da bodo prve nove porotniške obravnave v Kremsu na Nižje Avstrijskem in sicer prično 17. decembra.

— **Ljubenzivi Ogri.** Iz Budimpešte poročajo: Vlada je iznova prepovedala izvoz sledečega blaga: Vse vrste mlevskih izdelkov, sladkoročke, zdrob, sočivje, ajdovo moko, skrob, kašo, makaroni, slad, med, riž, rž, sir, salami, prekajeno meso, klobasice, tarhonijo, pecivo, orehe, koruzo, močnate jedi, oves, gosjo mast, sirovo maslo in umetno maslo.

— **Zaradi nakupa nad najvišjo ceno.** Budimpeštanska vojaška policija je izročila policiji višjega uradnika nekega dunajskega denarnega zavoda Viljema Bergerja in dunajskega trgovca s pohištvo Riharda Kohna, ki sta nakupila v Budimpešti za Ljubem,

Gradec, Ljubljano in Prago za več kakor 50 milijonov kron živil nad najvišjo ceno in sta del blaga poslala civilnim oblastem, a ne vojaškemu erarju.

— **Ženske službe pri armadi.** Z ozirom na pred dnevi objavljeni članek o ženskih službah pri armadi, se sporoča, da je vložiti prošnje za sprejem kot strežnice v kak sanitetni zavod pri centralah Rdečega križa na Dunaju ali v Budimpešti.

Aprovizacija.

Oddaja čaja na karte. Tvrdba Meinl v Selenbürgovi ulici bo v bodoče oddajala čaj le na karte in sicer na rdeče krompirjeve karte mestne aprovizacije. Ta in drugi teden pride na vrsto I. okraj. Za rodbine do 3 članov bo tvrdba oddajala manjše, za večje rodbine večje zavitke čaja. Ta odredba mestne aprovizacije je bila potrebna z ozirom na prošnjo tvrdbke Meinl vsled tega, da se to blago kolikor mogoče pravičneje na drobno razdeli.

Meso za uradniške skupine. Mestna aprovizacija bo oddajala meso uradniškim skupinam v soboto, dne 3. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je ta-le red: I. uradniška skupina od 4. do pol 5. št. 1 do 200, od pol 5. do 5. št. 201 do konca. II. in III. uradniška skupina od 5. do tri četrt na 6 in četrta uradniška skupina od tri četrt na 6 do 6. — 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4 osebe tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 oseb 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kilograma.

Špeh za IX. okraj. Stranke IX. okraja prejmejo špeh na Poljanski cesti št. 15 v torek, dne 6. t. m. dopoldne. Od pol 11. do 11. št. 1 do 150, od 11. do 12. št. 151 do 350 in od 12. dalje št. 351 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg. Kilogram stane 8 K 80 vin.

Meso na rdeče in rumene izkaznice A. Stranke, ki imajo rdeče in rumene izkaznice, zaznamovane s črko A, prejmejo meso v soboto, dne 3. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa od pol 4. do 4. ure.

Meso na rdeče izkaznice. Stranke, ki imajo rdeče izkaznice brez črke A prejmejo meso v soboto, dne 3. t. m. popoldne v cerkvi sv. Jožefa. Določen je ta-le red: Od 1. do pol 2. št. 1 do 200, od pol 2. do 2. št. 201 do 400, od 2. do pol 3. št. 401 do 600, od pol 3. do 3. št. 601 do 800, od 3. do pol 4. št. 801 do konca. 1 oseba dobi četrt kg, 2 osebi pol kg, 3 in 4 tri četrt kg, 5 in 6 oseb 1 kg, 7 in 8 1 in četrt kg, več oseb 1 in pol kg.

Špeh za V., VI., VII. in VIII. okraj. Mestna aprovizacija bo oddajala strankam V., VI., VII. in VIII. okraja špeh na Poljanski cesti št. 15 v soboto, dne 3., v nedeljo, dne 4., v ponedeljek, dne 5. in v torek, dne 6. t. m. Določen je ta-le red: V. okraj: V soboto, dne 3. t. m. od pol 1. do pol 2. št. 1 do 200, od pol 2. do pol 3. št. 201 do 400, od pol 3. do pol 4. št. 401 do 600, od pol 4. do pol 5. št. 601 do 800, od pol 5. do pol 6. št. 801 do 1000. V nedeljo, dne 4. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 1001 do konca. VI. okraj: V nedeljo, dne 4. t. m. od 9. do 10. dopoldne št. 1 do 200, od 10. do 11. št. 201 do 400, od 11. do 12. št. 401 do 600. V ponedeljek, dne 5. t. m. dopoldne od 8. do 9. št. 601 do 800, od 9. do 10. št. 801 do 1000, od 10. do 11. št. 1001 do konca. VII. okraj: V ponedeljek, dne 5. t. m. od 11. do 12. dopoldne št. 1 do 200, od 2. do 3. popoldne št. 201 do 400, od 3. do 4. št. 401 do 600, od 4. do 5. št. 601 do 800, od 5. do 6. št. 801 do konca. VIII. okraj: V torek, dne 6. t. m. od 8. do 9. dopoldne št. 1 do 200, od 9. do 10. št. 201 do 400, od 10. do pol 11. št. 401 do konca. Vsaka oseba dobi četrt kg. Kilogram stane 8 K 80 vin. Poleg nakazil za mast prinesite s seboj tudi mesečne maščobne izkaznice.

Agitirajte za „Naprej!“ Pošiljajte ga vojakom!

Razno.

* **Na obedu pri Kerenskem.** Neki sotrudnik »Daily Maila« opisuje obed pri ruskem ministrskem predsedniku Kerenskem na čast francoskih socialistov v Petrogradu. On pravi o osebi Kerjenskoga: Ministrski predsednik govori nenavadno zanimivo z žarom mladeniškega navdušenja, ki ga dela še mlajšega kakor je v resnici »Storili smo samo to, kar so Francozi in Angleži storili že pred stoletji, ali mi želimo to še temeljiteje izvesti, čeprav nimamo Napoleona in Cromwella.« Sedaj nosi uniformo in ne več delavske suknje, kakor prve dni revolucije. Kerjenski je idealist. Od onega dne, ko je na petrogradskem vseučilišču izvršil svoje nauke in se posvetil odvetniškemu poklicu, nikdar ni podredil svojih političnih nazorov materialnim prednostim. Celo življenje trpi in vodi bodbo proti krivici. Napram Angliji in Franciji je vedno gojil simpatije, čeprav jih pozna le iz knjig. Ima mnogo sovražnikov ali nikdo mu ne odreka vrlin. V najrazličnejših vprašanjih, ki jih rešuje vsak dan, je pokazal tak talnet, da nihče drugi nemo re biti sposobnejši za reševanje usodepolne krize v Rusiji. Nekoč je rekel: »Za ono, za kar ni vredno umreti, tudi ni vredno živeti.«

Zadnje vesti.

Italijansko vojno poročilo.

Dunaj 1. novembra. Italijansko vojno poročilo z dne 1. novembra: Naše čete so kljub težavnim razmeram zajezile naglo napredovanje sovražnika ter izvršile umikanje do Tagliamonta. Tretja armada, ki je svoje umikanje vzorno izvršila, zasluži v celoti posebno priznanje. Zlasti prva in druga kavalerijska divizija ter polki iz Genove in Novare, ki so se hrabro žrtvovali; istotako tudi letalci, ki se niso ustrašili nobene nevarnosti. V zadnji noči so sovražni letalci bombardirali brez vsake potrebe mesta oddaljena od etbpnih črt. Več civilnih oseb je mrtvih.

Konferenca alirancev.

London 1. novembra. V poslanski zbornici je Bonar Lan včeraj naznanil, da bo pariška konferenca alirancev imela nalogo, posvetovati se o splošnem vojnem položaju ter potrebno odrediti za nadaljnje skupno delovanje zaveznikov. Glede določitve vojnih ciljev se bo najbrže pozneje vršila posebna konferenca.

Kitajski častniki v Londonu.

London 1. novembra. »Central News« poročajo, da je kralj včeraj v palači Buckingham sprejel večje število častnikov kitajske armade in mornarice.

Dolžnost vsakega sodruga in prijatelja našega lista je, da za list agitira, nabira naročnike in pošlje upravi vse naslove svojih znancev in prijateljev, katerim bi se list poslal na ogled.

Občno konsumno društvo
v Zagorju ob S.
reg. zadr. z om. por.

Zadruga je najboljša aprovizacijsko mesto, ki preskrbuje z vsemi potrebčinami svoje članke po na najugodnejših cenah.

Član konsumnega društva lahko postane vsakdo.

Vstopnina in delež sta razmeroma majhna.

Delež se lahko odplačuje v rokih.

OKRAJNA BOLNIŠKA BLAGAJNA V ZAGORJU OB SAVI.

Pisarna: V poslopiju Občnega konsumnega društva I. nadstropje. — Uradne ure so od 8. do 12. ure dop. in od 2. do 5. ure pop. Ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.

Zdravnik blagajne.	Ordinira dopoldne.	Z a čl a n e :
Dr. Tomo Zarnik v Zagorju.	od 9. do 11. ure	V občinah: Zagorje, Kotedrež, Aržiše St. Lambert in Kolovrat
Dr. Ivan Premrov, Gradec pri Litiji	od 8. do pol 12. ure	V sodnem okraju Litija, izvzemši člane iz predilnice
Dr. Karol Wisinger, v predilnici v Gradcu pri Litiji	od 8. do 9. ure	Za člane iz predilnice v Gradcu pri Litiji
Dr. Božidar Kisel, Trebnje	od 8. do 11. dop.	Sodni okraj Višnja gora

Člani iz občin Zagorje, Kotedrež, Aržiše, St. Lambert in Kolovrat, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zgledati v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika. Člani iz predilnice se izkažejo pri zdravniku s svojo izkaznico. Vsi ostali člani iz sodnih okrajev Litija in Višnjagora, se morajo pri zdravniku izkazati z nakaznico, izgotovljeno od njih delodajalca. Stroškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list, se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. S pritožbami se je obračati na načelnika blagajne.

Načelstvo.

Splošno kreditno društvo

r. z. z o. z. v Ljubljani.

Hranilne vloge na knjižice in v tekočem računu se obrestujejo po 4 1/2 % od dne vloge do dne dviga. Na razpolago so domači hranilniki. Rentni davek plačuje zadruga sama.

Posojila se dajejo na hipoteke, zastavna pisma, osebni kredit, vrednostne listine (efekti), predujmi na lombard pod zelo ugodnimi pogoji.

Menice se eskomptujejo po razmerju bančne obrestne mere.

Telefon št. 120.

Cek-konto poštne hranilnice št. 45.156.